

Israel @ 70

1988 - 1998

The Fifth Decade

Aliya - Immigration

- Let my People Go & Beta Israel

▪ Farewell	Michael Zatz
▪ Fragments	Michael Zatz
▪ Travel Warning	Michael Zatz
▪ Luggage	Yael Tomashov
▪ On One Foot	Yael Tomashov
▪ Song of the Voyage	Haim Idisis

The Oslo Agreements and the Rabin Assassination

▪ Temporary Poem of My Time	Yehuda Amichai
▪ In My Shoes	Dan Almagor
▪ The Right to Cry Out	Rabbi SHA"GAR
	Bambi Sheleg
	Rabbi Dov Berkowitz
	Moshe Meir
▪ Shalom Haver	Yaakov Rotblit
▪ Oh Captain My Captain	Walt Whitman

- Let my People Go (the Russian Immigration)

Farewell

Homeland Season – Michael Zatz

עונות מולדת / מיכאל זצ

In my childhood land
First sun rays
Are warmly caressing snowy hills
Melting threatening icicles

בארץ ילדותי
קרני שמש ראשונות
מלטפות חמה גבעות שלג,
ממסות נטיפי קרח מאימים.

Budding flowers
Proudly raise their heads
The lilac will soon flower.
It will leave no trace of white
It will paint everything purple

ניצני פריחה
מרימים ראש בגאון.
ממש תקף פרח הלילה
לא ישאיר זכר ללבן.
יצבע הכל סגל.

In the summer we will go to the dacha¹
On the city outskirts

בקיץ נסע לדאצ'ה*
בפאתי העיר.

We will bath in the Moskva River
We will gorge
on wild berries.
The spaces
Will be
Endless.

נרחץ בנהר מוסקבה
ונאכיס את עצמנו
בפטרל פראי.
למרחבים
לא יהיה
גבול.

On rainy evenings
We shall light the fireplace
A burning smell
Will spread in the clean air
We will go on long walks
And will send toy soldiers
On secret missions.

בערבים של גשם
נבעיר את האח
וריס שרפה
יתפשט באויר הנקי.
נצא להליכות ארוכות
ונשלח חיילי צעצוע
למשימות סודיות.

We will not know
That in the middle of life
The longing will slither in
And will want to return to all these.
The long
Severe years
Will insist
Refusing.

לא נדע,
שבאמצע החיים
הגעגוע יתגנב
ויבקש לחזור לכל אלה,
והשנים הרבות
חמורות סבר
יעמדו על סרובן
לא יאפשרו.

When spring comes
The lilac will bloom again
And I, as an observer,
Will savour my childhood

עם בא האביב
הלילה יפרח שוב
ואני על תקן צופה
אתענג מרחוק.
על ילדותי.

¹ Summer home

From afar.

Fragments Michael Zatz

Wires / проводаы (provodyy)

In the last days before our departure, our little apartment was full, during almost all hours; day and night.

On one side were the crates full of dishes sets and on the other side were the people who wished to say goodbye. Neighbors, relatives, distant relatives, who have been relegated unwillingly to first degree relatives because of their geographical proximity. Friends of our parents who were in on the secret, all of them performed the pilgrimage to our place. In those days the unknown prevailed over that which was clear, the first to leave were considered heroes “trail blazers”. Grandpa and grandma came especially by train to accompany us. This is how I knew this was a special event. After all it is not every day one comes from Kharkov to Moscow.

We knew that in Israel, they have rented an apartment for us in a town called “Haifa” (about which we knew nothing, obviously). In our free time between packing and saying goodbyes, they studied Hebrew at home, so we should have something to start with. All the precious (valuable) things, those you were not allowed to take out of the Soviet homeland, we moved for safekeeping with relatives, hoping we would be able to get them back one day, nothing was promised though..

My parents had said nothing at my school and almost none of my friends knew we were leaving, so I assume that in a way, you could say we escaped.

Then came the last goodbye from grandma at the airport, some waiting time in Hungary that had looked long to me, and then the airplane doors opened to a springtime heat-wave of early April, that hit me with a great surprise. I saw palm trees. I asked dad if we were in Africa. From school and cartoon movies we learned that palm trees grow in Africa. But father said we were in Israel. In the terminal, we were meet by excited young people who gave us flags and were singing at the top of their voice “Hevenu Shalom Aleichem” (We brought Peace unto you). After all the goodbyes it seemed it was time for some new beginnings.

Vita

Vita was living in the apartment above us, with his mother and grandparents. There was no father in the picture. We being the children we have been, were too embarrassed to ask.

Vita made Aliya, half a year before us, all the other children in the building agreed that Vita and his split family were “old timer new immigrants” for all practical purposes.

Vita was a year older than me and as an “old timer Oleh” he often felt he had to let me know everything he knew. This is how I found out that the car with music, driving in the neighborhood, was actually an ice cream car, and that I needed to quickly ask my parents for a shekel, not a negligible amount of money for new immigrants, and try to catch the ice cream car before it continues on its way, in our neighborhood, that looked to me like an endless magical space. Vita also let me in on the Israeli magic of the water sprinkler. We would wait for the sprinklers to start working on the lawn, go down and run as fast as we could from the fearful waterjets of the sprinkler. Vita was my first friend in Israel who could speak the language as well as the mentality and was my partner in believing that we were “almost like everybody else”, but only “almost”.

One day, as these things go, Vita told me that his mother did well. She is marrying an Israeli and in about a month they are moving away from our immigrants' building to a spacy apartment and that his grandparents are going to live nearby but not in the same apartment. At that moment I did not really get the meaning of Vita's departure, I was more concerned with what was to happen to our collection of single "agorot", in which we had invested all our energies. How were we going to divide the bounty? Vita was ahead of me and said that since he was the older among us, he will keep the collection for us. I believed him, of course. A few days after the end of the Gulf War, Vita came to say a final goodbye. Meanwhile he also mentioned that he is not called Vita anymore. His mother had changed his name to Aviv (spring). Honestly, I was jealous. Vita became a true Sabra. He made it. He is not "almost" any more, he is like everybody else.

בימים האחרונים שלפני העזיבה, הדירה הקטנה שלנו הייתה מלאה עד אפס מקום כמעט בכל שעות היממה. מן הצד האחד ארגזים מלאי סרוויסים, ומהצד השני אנשים שביקשו להיפרד. שכנים, קרובי משפחה, רחוקי משפחה שבגלל הקרבה הגיאוגרפית הוסבו בעל כורחם לקרובים מדרגה ראשונה, חברים של ההורים שהיו שותפי סוד. כולם עלו אלינו לרגל. בימים ההם, רב הנסתר היה על הגלוי, וראשונים העוזבים נחשבו כמעט לגיבורים "פורצי דרך". חלק מהאורחים באו עם בקבוקי אלכוהול, וממתקים וחלק הביאו מכתבים ותמונות להעביר בארץ. סבא וסבתא הגיעו במיוחד ברכבת ללוות אותנו. ככה גם ידעתי שמדובר באירוע מיוחד. אחרי הכל, לא מגיעים כל יום מחרקוב למוסקבה. בארץ, כך ידענו שכרו עבורנו דירה בעיר המכונה "חיפה" (עליה כמובן לא ידענו דבר), ובזמן הפנוי בין האריזות לפרידות למדו בבית עברית. שיהיה עם מה להתחיל. את כל החפצים יקרי הערך, שאסור היה להוציא מגבולות המולדת הסובייטית, העברנו למשמרת אצל קרובי משפחה, בתקווה שיום אחד נוכל לקבלם בחזרה. אבל שום דבר לא הובטח. לבית ספר ההורים לא סיפרו כלום, וכמעט אף אחד מהחברים לכיתה לא ידע שאנחנו עוזבים ויום אחד פשוט נפסיק להגיע. כן, אני מניח שבדרך זאת או אחרת אפשר להגיד שברחנו. אחר-כך הגיעה הפרידה האחרונה מסבתא בשדה התעופה, המתנה שנראתה בעיני כארוכה בהונגריה, ואז דלתות המטוס נפתחו וגל חום אביבי של תחילת אפריל הכה בפניי בהפתעה. ראיתי דקלים. שאלתי את אבא אם אנחנו באפריקה, מבית הספר והסרטים המצוירים למדנו שדקלים גדלים באפריקה, אבל אבא אמר שאנחנו בישראל. בטרמינל חיכו לנו צעירים משולהבים שחילקנו לנו דגלים ושרו בקולי קולות "הבאנו שלום עליכם". אחרי הפרידות, נראה שהגיע זמננו להתחלות חדשות.

ויטה

ויטה גר בדירה מעלינו, עם אימא שלו סבא וסבתא. אבא לא היה בתמונה ואנחנו הילדים שהיינו, התביישנו לשאול. ויטה עלה לארץ חצי שנה לפנינו, והייתה תמימות דעים בקרב שאר הילדים בבניין שויטה, ומשפחתו החצויה, הם 'עולים וותיקים' לכל דבר ועניין. ויטה היה גדול ממני בשנה ובתור 'עולה וותיק', הרגיש לא פעם שיש לו אחריות לגלות לי את מה שהוא כבר ידע. כך גיליתי שהאוטו הנוסע בשכונה עם מוסיקה הוא למעשה אוטו גלידה וכל פעם שאני שומע אותו אני צריך למהר לבקש מההורים שלי שקל, סכום לא מבוטל לעולים חדשים, ולנסות להשיג את האוטוגלידה לפני שהוא ממשיך את מסעו בשכונה שלנו, שנראתה בעיניי כמרחב אינסופי של פלא. ויטה גם גילה לי את הקסם הישראלי-הממטרה. היינו מחכים שהממטרות יתחילו לפעול בדשא של הבניין, יורדים למטה ובורחים בכל כוחנו ממתזי המים האימתניים של הממטרה. ויטה היה החבר הראשון שלי בארץ, שגם דיבר את השפה והמנטאליות והיה שותף להרגשה שאנחנו 'כמעט כמו כולם'. אבל רק כמעט. יום אחד, כטבעם של ימים, ויטה הודיע לי שאימא שלו הצליחה. היא מתחתנת עם ישראלי ובעוד חודש הם עוברים דירה מבניין העולים שלנו, לדירה מרווחת וסבא וסבתא שלו יגורו לא רחוק ממנו, אבל לא באותה דירה. באותו הרגע פחות הבנתי את המשמעות שויטה עוזב. יותר עניין אותי, מה יהיה על אוסף האגורות הבודדות שהשקענו בו את כל מרצנו. איך נחלק את השלל. ויטה הקדים אותי ואמר שבתור הגדול מבין שנינו, הוא ישמור לנו על האוסף. כמובן שהאמנתי לו. כמה ימים אחרי שהסתיימה מלחמת המפרץ ויטה בא להיפרד סופית. על הדרך הוא אמר שלא קוראים לו ויטה יותר. אמא שלו שינתה לו את השם ל"אביב". פייר קינאתי. ויטה הפך לצבר אמיתי, הצליח לו. הוא כבר לא 'כמעט' הוא כמו כולם.

Travel Warning

Before our arrival
The letters were warning profusely
Of the bitter taste of the potatoes
And the lack of decent herring.
Only
About the ignorance
And the prejudices
No one warned us

A Guest (visitor)

In a few years
I do not know when exactly
I will knock on the door
Of what used to be
My home.
A little boy
Will ask across the threshold, what I wanted
And I, slightly embarrassed, will say
To come back, please.

אזהרות מסע/ מיכאל זץ

טָרַם הגיענו,
המכתבים
התריעו בהרחבה
מטעמים המר
של תפוחי
האדמה
והעדר דג
מלוח ראוי.
דוקא
מהבורות
והדעות הקדומות,
איש לא הזהיר.

אורח/ מיכאל זץ

עוד כמה שנים,
לא יודע מתי
אדפק על הדלת
של מה שהיה פעם
ביתי.
ילד קטן,
ישאל מה רצוני מבעד למפתן
ואני מעט נבוך אגיד-
לתור, בבקשה.

Luggage – Yael Tomashov

The luggage followed us
For a whole year
I still remember, how the great treasures were packed in cardboard boxes
Mama's dishes sets, grandma's chandeliers, papa's records,
My little sister's toy animals regiments, pictures, curtains
Kitchen utensils and hundreds of poetry, prose and art books.
They had all sailed slowly
At the heart of an unknown sea.
I have waited long days for the boxes, sealed with my mother's beautiful hand writing.
At night I dreamt about the huge cardboard boxes resting in the belly of the boat.
In the middle of their parade – a gigantic wooden box – the old German piano.
On its chest, a golden plaque with carved names of European capital cities.
I could imagine it swaying lightly with the waves' rhythm,
Eyes wide open in the darkness of the ship's hold, its back straight
Silent and strong, a model of nobility and patience.

When they opened its box, after a year, under our new home
Its profile revealed to the air of the Levant
I was reminded of my father's grandfather, Srulik, who stepped off the airplane in the Ben
Gurion Airport
In a Jewish Agency wheelchair – proud and senile
Waiting for a welcoming ceremony
To mark his many years of Zionist activities

בגאז'

המטען נסע אחרינו במשך

שנה תמימה.

אני עדין זוכרת כיצד נארו האוצרות הגדולים בקפסאות הקרטון:

הסרטים של אמא, הנברשות של סבתא, התקליטים של אבא,

גנרדית חיות הצעצוע של אחותי, תמונות, וילונות,

כלי מטבח ומאות ספרי השירה, הפרוזה והאמנות,

כל אלה שטו לאטם

בלב ים לא מפר.

חפיתי ימים ארבים לארגזים החתומים בכתב ידה היפה של אמי

ובלילות חלמתי כיצד נחות קפסאות הקרטון בבטן אנני

ובמרקז מסדרן תבת עץ ענקית – הפסנתר הגרמני הקשיש.

בבית חזהו לוחית זהב שנתרתו בה שמות ערי בירה אירופיות.

דמיתי אותו מתנווד קלות לקצב הגלים,

עיניו פקוחות לרנקה באפילת תא המטען, גבו זקוף,

דומם ואיתן, מופת לאצילות וארך-רוח.

כשפתחו את תבתו, כעבר שנה, מתחת לביתנו הקדש

וצדודיתו הגיחה לאויר הלבנט,

נפרתי באבי סבי, שרוליק, שיירד מן המטוס בגמל התעופה בן-גוריון

על כסא גלגלים של הסוכנות, גא וסגילי,

והמתין לקבלת הפנים התגיגית

לציון כל שנות פעילותו הציונית.

On One Foot Yael Tomashov

Do not interrupt me.
Let me speak my mind
Even if it leans on handicapped crutches,
With a heavy tongue, that learned only yesterday
How to gurgle letters, like sea salt
In a parched throat.

Do not interrupt me

Let me, even if it is hard for me
To speak your language.
It is a great privilege, even if
I have my father's stuttering in my mouth
And my mother's silence
(Although, my mother understood everything)

Do not interrupt

I may yet say something.
A bitter saying; when all is said, a butt
A dictum, a stump of a thought.

Do not interrupt, remember:

There is a stop sign ahead
Linguistic, epileptic creature
With a stick between its teeth, a bag
Of an eclectic lexicon.
Do not interrupt me

Let me finish the sentence at least

Listen, and look -
Here I am, with a heavy backpack
Standing on one foot.

על רגל אחת יעל טומשוב

אל תקטע אותי.
הרשה לי לומר את דברי
גם אם נתמכים הם בקפי נכים,
בלשון כבדה שרק אתמול למדה
לגרגר אותיות, כמו מלח-ים
על גרון נחר.

אל תקטע אותי.
הרשה לי, גם אם קשה לי
לדבר בשפתך.
זוהי זכות גדולה, אף על פי
שבפי גמגומו של אבי
ושתיקתה של אמי
(אף על פי שאמי מבינה הכל).

אל תקטע.
אולי עוד אמר דבר מה.
דבר מר בסופו של דבר, בדל
הגד, גזיז מחשבה.

אל תקטע, זכר:
לפניך תמרור עצר
לשוני. יצור אפילקטי
עם מקל בין שניו. שק
לקסיקון אקלקטי.
אל תקטע אותי

לפחות עד תם המשפט.
הקשב והבט—
הנה אני, עם תרמיל גב כבד
עומדת על רגל אחת.

Beta Israel (The Ethiopian Immigration)

SONG OF THE VOYAGE Haim Idisis Music: Shlomo Gronich

The moon watching over above
On my back, the meagre bag of food
The desert beneath me, no end up front
And my mama promises my little brothers...

A bit more, a little more
Lift your legs
A final effort
Before Jerusalem

The strong moonlight scene
Our bag of food got lost
The never-ending desert, the howls of jackals
And my mum calms my little brothers...

Another moment, a little more,
Soon we will be redeemed
We won't stop going, to the land of Israel
And in the night, bandits attacked
With knives and a sharp sword
In the desert, the blood of my mum, the moon my witness
and I promise my little brothers
Just a moment, a little more
The dream will be fulfilled
Soon we will arrive, to the land of Israel
In the moon, my mama's image
Looking at me. Mum, don't disappear from me!
If only she was by my side,
She would be able to convince them, that I'm Jewish.

A moment more, a little more
The dream will be fulfilled
Soon we will arrive, to the land of Israel
A moment more, a little more
Lift your legs
A final effort
Before Jerusalem.

המסע לארץ ישראל

מילים: חיים אידיסיס

לחן: שלמה גרוניך

הירח משגיח מעל ,

על גבי שק האוכל הדל

המדבר מתחתי, אין סופו לפנים ,

ואמי מבטיחה לאחי הקטנים .

עוד מעט, עוד קצת, להרים רגליים

מאמץ אחרון, לפני ירושלים .

אור ירח החזק מעמד ,

שק האוכל שלנו אבד

המדבר לא נגמר, יללות של תנים ,

ואימי מרגיעה את אחי הקטנים .

עוד מעט, עוד קצת, בקרוב נגאל

לא נפסיק ללכת, לארץ ישראל .

ובלילה תקפו שודדים ,

בסכין גם בחרב חדה

במדבר דם אימי, הירח עדי ,

ואני מבטיחה לאחי הקטנים .

עוד מעט, עוד קצת, יתגשם החלום

עוד מעט נגיע, לארץ ישראל .

בירח דמותה של אימי ,

מביטה בי, אמא אל תיעלמי

לו היתה לציד, היא היתה יכולה ,

לשכנע אותם שאני יהודי .

עוד מעט, עוד קצת, בקרוב נגאל

לא נפסיק ללכת, לארץ ישראל

עוד מעט, עוד קצת, להרים עיניים

מאמץ אחרון, לפני ירושלים.

The Oslo Agreements and the Rabin Assassination

Temporary Poem of My Time Yehuda Amichai

Hebrew writing and Arabic writing go from east to west,
Latin writing, from west to east.
Languages are like cats:
You must not stroke their hair the wrong way.
The clouds come from the sea, the hot wind from the desert,
The trees bend in the wind,
And stones fly from all four winds,
Into all four winds. They throw stones,
Throw this land, one at the other,
But the land always falls back to the land.
They throw the land, want to get rid of it.
Its stones, its soil, but you can't get rid of it.

They throw stones, throw stones at me
In 1936, 1938, 1948, 1988,
Semites throw at Semites and anti-Semites at anti-Semites,
Evil men throw and just men throw,
Sinners throw and tempters throw,
Geologists throw and theologists throw,
Archeologists throw and archhooligans throw,
Kidneys throw stones and gall bladders throw,
Head stones and forehead stones and the heart of a stone,
Stones shaped like a screaming mouth
And stones fitting your eyes
Like a pair of glasses,
The past throws stones at the future,
And all of them fall on the present.
Weeping stones and laughing gravel stones,
Even God in the Bible threw stones,
Even the Urim and Tumim were thrown
And got stuck in the breastplate of justice,
And Herod threw stones and what came out was a Temple.

Oh, the poem of stone sadness
Oh, the poem thrown on the stones
Oh, the poem of thrown stones.
Is there in this land
A stone that was never thrown
And never built and never overturned
And never uncovered and never discovered
And never screamed from a wall and never discarded by the builders
And never closed on top of a grave and never lay under lovers
And never turned into a cornerstone?

Please do not throw any more stones,
You are moving the land,
The holy, whole, open land,
You are moving it to the sea
And the sea doesn't want it
The sea says, not in me.

Please throw little stones,
Throw snail fossils, throw gravel,
Justice or injustice from the quarries of Migdal Tsedek,
Throw soft stones, throw sweet clods,
Throw limestone, throw clay,
Throw sand of the seashore,
Throw dust of the desert, throw rust,
Throw soil, throw wind,
Throw air, throw nothing
Until your hands are weary
And the war is weary
And even peace will be weary and will be.

Translated from the Hebrew by Barbara and Benjamin Harshav, in A Life of Poetry: 1948 - 1994, New York, HarperCollins, 1994, with thanks to the publisher

הכתב העברי והערבי הולכים ממזרח למערב
 הכתב הלטיני ממערב למזרח,
 שפות הן כמו חתולים ;
 אסור לבוא בהן נגד כיוון השערו,ת,
 העננים באים מן הים, החמסין מן המדבר,
 העצים מתכופפים עם הרוח,
 ואבנים עפות מכל רוח
 ולכל הרוחות. זורקים אבנים,
 זורקים את הארץ, האחד על השני,
 אבל הארץ תמיד נופלת בחזרה על הארץ,
 זורקים את הארץ, רוצים להיפטר ממנה,
 מאבניה ומאדמתה, אבל אי אפשר להיפטר ממנה
 זורקים אבנים, זורקים עליי אבנים
 בתרצ"ו ובתרצ"ח, בתש"ח ובתשמ"ח,
 שמים זורקים על שמים ואנטישמים על אנטישמים,
 רשעים זורקים וצדיקים זורקים,
 חוטאים זורקים ומחטיאים זורקים,
 גיאולוגים זורקים ותאולוגים זורקים,
 ארכיאולוגים זורקים וארחי-פרחי זורקים,
 הכליות זורקות אבנים והמרה זורקת,
 זורקים אבני קודקוד ואבני מצח ולב אבן,
 אבנים שיש להן צורת פה צועק
 ואבנים מותאמות לעיניים,
 כמו משקפיים,
 העבר זורק אבנים על העתיד
 וכולן נופלות על ההווה.
 אבני בכות ואבני צחוק חצץ,
 אפילו אלוהים בתנ"ך זרק אבנים
 אפילו אורים ותומים נזרקו
 ונתקעו בחושן המשפט
 והורדוס זרק אבנים ויצא לו בית מקדש.

הו השיר על יגון האבנים,
 הו השיר הזרוק על אבנים,
 הו השיר על אבנים זרוקות.
 היש עוד בארץ אבן שלא זרקו אותה,
 ולא בנו בה ולא הפכו אותה
 ולא גלגלו אותה ולא גילו אותה
 ולא זעקה מקיר ולא מאסו בה הבונים
 ולא קברו תחתיה ולא אהבו עליה
 ולא הפכו אותה לראש פינה?
 אנא אל תזרקו עוד אבנים,
 אתם מזיזים את הארץ,
 את הארץ הקדושה, המלאה, הפתוחה,
 אתם מזיזים אותה אל הים
 והים לא רוצה אותה
 הים אומר – לא בי היא.
 אנא, זרקו אבנים קטנות
 זרקו שבלולים מאובנים, זרקו חצץ,
 צדק או אי צדק ממחצבות מגדל צדק,
 זרקו אבנים רכות, זרקו רגבים שימתקו,
 זרקו כורכר, זרקו זיף זיף,
 זרקו את החול אשר על שפת הים,
 זרקו חור מן המדבר,
 זרקו נייר,
 זרקו אבק זרקו רוח,
 זרקו הבל, זרקו את האין
 עד אשר יתעייפו הידיים
 ותתעייף המלחמה
 ויתעייף אפילו השלום ויהיה.
 "

In My Shoes Dan Almagor

For some people a Palestinian is Yasir Arafat,
A youth throwing a Molotov cocktail at a bus,
A boy hurling taunts at soldiers and cursing their mothers.
When you say "Palestinian" to me, I think of Walid.
The only Palestinian I know and who knows me,
And with whom I converse (in my language, of course).
He is thirty or so, married with children,
Has a pleasant smile and speaks passable Hebrew.
An intelligent fellow, with a degree in accounting
Who reads for pleasure classical Arab poetry,
Philosophy and religious works.
He has a good sense of humor and he's an optimist.
I wish I had more friends like him.
He uses his education in our local supermarket,
Weighing vegetables and making home deliveries.
In his spare time he washes cars or cleans apartments
in our neighborhood, as many hours as possible.
He has a family to support and he may not be able to come tomorrow.
There might be a curfew.
Or he might find himself "inside" like his brother
Six months administrative detention without trial.
Every day he has a story to tell.
Minor incidents, not what you would call atrocities.
His identity card was torn up by a reserve soldier
for no particular reason.
Trucks turned up suddenly with soldiers without uniforms
and loaded a few of his cousins -- (our cousins).
Some people think of Yasir Arafat or Abu Nidal
when you
mention Palestinians.
I think of Walid.
When we tactfully offered Walid parcels of secondhand clothes for his relatives in the village
He accepted gratefully without taking offense.
How strange to think that someone, somewhere
In Walid's village near Nablus,
Is wearing my shoes now.
Once, not so very long ago, I was in *his* shoes.

בנעליים שלו – דן אלמגור

יש שאנשים, שבשבילם פלסטיני
זה איש עם זקן לחיים וכפייה,
או ילד שזורק בקבוקי תבערה,
ששורף אוטובוס.
בשבילי, פלסטיני זה נ ע י מ –
הפלסטיני היחידי שאני מכיר היטב,
הפלסטיני היחידי שמכיר אותי.
שמדבר אלי (בשפתי כמובן!)

לא נוח לי להגיד שהוא החבר שלי,
כל אלה שערבים עובדים אצלם
אומרים שהם חברים שלהם.
הוא רוחץ את המכונית שלי,
ממין ב "סופ-מרקט" שלנו את הירקות,
שוטף בבנין שלנו את המדרגות

ומקבל בלי עלבון, בכבוד,
את שקי הבגדים המשומשים
ואת הנעליים
שלנו, של חברינו,
ומחייך. חיוך עצוב כזה,
שנעשה פחות ופחות אופטימי
מים ליום.

ואני מכרח לעזור לו. מכרח.
הוא שואל אותי: "מה יהיה? מה יהיה?
אני לא יכול להביט לו בעיניים.
מישהו בכפר שלו הולך עכשיו
בנעליים שלי.
אבל לא מזמן, רק לפני זמן לא רב, אני הייתי בנעליים
שלו.

The Right to Cry Out

Rabbi SHA"GAR

Bambi Sheleg

Rabbi Dov Berkowitz

Moshe Meir

Rabbi SHAG"R - Shimon Gershon Rosenberg

I agree with Chava's words about Shulamit Aloni. The problem is that whatever direction we pull in, half of the people will feel themselves in dire straits, in exile. The way we fell now is exactly how the left felt before the elections. And should an upheaval מהפך happen again the wheel will turn back again. Unlike your optimism, I cannot see any other possibility right now, and that is perhaps the greatest catastrophe, some people will feel themselves at a bitter alienation from the state.

לדברים האחרונים של חוה ביחס לשולמית אלוני, אני גם שותף. הצרה היא שאיזוהי כיוון שלא נמשוך אליו, חצי מהעם ירגיש את עמו במיצר, בגלות. מה שאנחנו מרגישים עכשיו, הרגיש השמאל לפני הבחירות, ואם יתחולל פה שוב מהפך, הגלגל שוב יחזור אחורנית. כלומר בניגוד לאופטימיות שלך, אני לא רואה כרגע איזושהי אפשרות אחרת, וזאת אולי הקטסטרופה הגדולה ביותר. מישהו ירגיש את עצמו בניכור חריף למדינה.

Moshe Meir

What I am saying is that I am challenging the statement that what brought about this process are only spiritual numbness and loss of values. There is an additional thing that may be connected. I understand that the vision of The New Middle East is very threatening for people. It is a temptation with a breakthrough but also the threat of borders being suddenly shattered. I can understand the fear and an extreme breakthrough is threatening to me as well. But I think it is also connected to the threat on our feeling of uniqueness, the feeling of the chosenness, from the national perspective as well as a special meaning to our own community. This sudden equality; to see the other world that may have similar feelings to ours, this can be very healthy even if at the beginning, because of home versus human beings. And just like someone who sacrifices a close person at war shouldn't say; the state is taking my child, we are not allowed to say; the state is taking my home.

משה מאיר

מה שאני טוען הוא שאני חולק על הקביעה שמה שהוביל לתהליך הנוכחי זה רק קהות החושים ואבדן ערכים. יש עוד דבר שאולי גם כן מתקשר. אני מבין שהחזון של המזרח התיכון החדש מאיים מאוד על האנשים. זה פיתוי שיש בו פריצת דרך, אבל גם איום של גבולות שנפרצים פתאום. אני יכול להבין את החשש, ופריצה קיצונית מפחידה גם אותי, אבל נדמה לי שזה גם קשור לאיום על תחושת הייחוד שלנו, תחושת הסגולה, גם במובן הלאומי וגם במובן המיוחד לציבור שלנו, והשוויון הפתאומי הזה לראות את העולם האחר שאולי מרגיש דברים דומים לנו, יכול להיות מאוד בריא. גם אם אולי בהתחלה, בגלל בית על אדם וכמו מי שמקריב אדם קרוב במלחמה לא יאמר המדינה לוקחת לי את הילד, אסול לאמר, המדינה לוקחת לי את הבית.

Rabbi Dov Berkowitz

There is a lot to be said about these things, but for now I want to put one thing in a right perspective. Had Yitzhak Rabin come back from Washington and turned to the settlements in YESH'A (Judea Samaria and Gaza) as you address bereaved parents, one of you had made this equation, not I – I think that I too would have felt differently and the reaction of the whole settlement movement would have been totally different.

But rather than telling the settlers: "You had set forward with a devoted idealistic way, and now, for the sake of peace, for the sake of the people – I am asking you to let go", that would have been totally different.

What had happened was the exact opposite. He did not treat me like someone who is about to sacrifice his son.

He intended first to leave the settlements under the PLO and they were even those who have said let us attack the settlers with guns. This is not the right way to bring a people together as you do at times of war.

דב ברקוביץ

יש הרבה מה לומר על הדברים שלך, אבל כרגע הייתי רוצה להעמיד דבר אחד בפרופורציה הנכונה, אם יצחק רבין היה חוזר מווינגטון ופונה להתישבות ביש"ע כמו שפונים להורים שכולים – ואתה עשית את ההקבלה, לא אני – אני חושב שגם אני הייתי מרגיש אחרת, וגם התגובה של כל ההתישבות היתה אחרת לחלוטין.

אלא מה? במקום לומר למתישבים: אתם יצאתם במסירות נפש, באידיאליזם ועכשיו אני מבקש מכם – למען השלום, למען העם – לוותר, זה היה אחרת לגמרי. מה שקרה היה בדיוק ההיפך. הוא לא התייחס אלי כמי שעומד להקריב את הבן שלו. קודם כל רצו להשאיר את היישובים תחת שלטון אש"ף, והיו גם שאמרו, למה לא לעלות על המתיישבים ברובים. זאת לא הדרך הנכונה ללכד עם כמו שעושים במצב מלחמה.

Bambi Sheleg

Following the Oslo agreement, I truly felt that my world had been destroyed, a terrible feeling of alienation towards the state, just like you have all said it today. The strongest part of this for me is the part of guilt and I think some of you share this.

The guilt of people who felt like me and were silent for many years. When the extremists in the settlements spoke all the time, in a very strong way against things I believe in, and I kept silent.

We kept silent because it was convenient, I say so at least about myself, it was convenient to keep silent for many years while the extremist in our camp became the leaders of the settlements and they mocked and denigrated and trampled many things I believe in, and I kept quiet because I had many other things to do, and the settlements were built and I wanted to build my life and my family.

We had never seriously faced the Arab question at least not on a level that could be heard outside. We kept silent when our camp did not treat Arabs as human beings but rather like 'Alien Residents, these are not just words, the intention is to suggest that they have no rights – maybe individual rights but not national rights.

אחרי הסכם אוסלו באמת הרגשתי שעולמי חרב עלי, באמת תחושת ניכור איומה כלפי המדינה, כפי שאתה הצגת את זה היום, הצד היותר חזק אצלי הוא הצד של האשמה, ונדמה לי שחלק מהאנשים פה שותפים לה, האשמה, שאנשים שהרגישו כמוני במשך הרבה זמן שתקו, כי היה לנו נוח כך. לפחות אני אומרת כך על עצמי, היה לי נוח לשתוק במשך הרבה שנים כשהאנשים היותר קיצוניים בישובים דיברו כל הזמן, בצורה מאוד חריפה, נגד הדברים שהאמנתי בהם. שתקתי, בזמן שהקיצוניים במחנה היו המובילים של ההתישבות, והם ביזו והשפילו ורמסו הרבה דברים שהאמנתי בהם. ושתקתי, כי היו לי הרבה דברים אחרים לעשות, והיישובים הרי קמו, ורציתי לבנות את החיים שלי והמשפחה שלי.

אנחנו לא התמודדנו אף פעם ברצינות עם השאלה הערבית, בכל אופן לא ברמה כזו שתשמע גם בחוץ. שתקנו כשבמחנה שלנו לא התיחסו לערבים כבני אדם אלא כ'גר תושב', ואלה לא מילים סתמיות. הכוונה היא לומר שאין להם זכויות – אולי זכויות פרטיות אבל לא זכויות לאומיות.

Rabin's Assassination

Shalom Haver

The city square lights up
Thousands of your lovers
Rushed to the gathering
Came to see your face

When, embarrassed and blushing like a child
You sang aloud
Destiny knocked on the door
And you did not even hear

A tremor runs through my body
Time and again
Who could have known?
What can we say, there are no simple words
Shalom Haver

While drenched in happiness
Singing the song of peace
There in the darkness luring for a chance
The assassin was already waiting

The square is humming and...
Heart opens to heart
His gun loaded with death
His eyes ice cold.

A tremor runs through my body
Time and again

Streets drenched in tears
A day, a night, a week
Tears are running down my cheeks
Candle light trembles, why?

A pale dawn is rising
Night shadows are retreating
The sun will rise soon
We shall get up to go on

A fall night is descending on the Negev
A willow weeps afar
Even up there – there are no simpler words.

Yaakov Rotblit

שלום חבר - יעקב רוטבליט

וכיכר העיר מוארת
רבבות כל אוהבין
נהרו אל העצרת
נאספו לראות פניך

עת נבוכ סמוק כילד
את קולך בשיר נתת
הגורל נקש בדלת
ואתה כלל לא שמעת

שוב ושוב עובר בי רעד
מי יכול היה לדעת
מה נאמר ואין מילים פשוטות יותר
שלום חבר

בעודך טובל באושר
ובשיר שלום פוצח
שם בחושך לשעת כושר
כבר המתין המרצח

הכיכר כולה הומה ו...
לב אל לב נפתח כפרח
אקדחו טעון במוות
ועיניו קרות כקרח

ליל הסתיו יורד על נגב
ערבה בוכה מנגד
גם למעלה אין מילים פשוטות יותר

שוב ושוב עובר בי רעד ...

רחובות שטופים בבכי
יום ולילה ושבוע
הדמעות זולגות על לחי
אור נרות רוטט מדוע

חורייך עולה השחר
נסוגים צללים של לילה
עוד מעט חמה זורחת
ונקום ללכת הלאה

ליל הסתיו יורד על נגב
ערבה בוכה מנגד
גם למעלה אין מילים פשוטות יותר

O Captain! My Captain! WALT WHITMAN

O Captain! My Captain! Our fearful trip is done,
The ship has weather'd every rack, the prize we sought is won,
The port is near, the bells I hear, the people all exulting,
While follow eyes the steady keel, the vessel grim and daring;
 But O heart! Heart! Heart!
 O the bleeding drops of red,
 Where on the deck my Captain lies,
 Fallen cold and dead.

O Captain! My Captain! Rise up and hear the bells;
Rise up—for you the flag is flung—for you the bugle trills,
For you bouquets and ribbon'd wreaths—for you the shores a-crowding,
For you they call, the swaying mass, their eager faces turning;
 Here Captain! Dear father!
 This arm beneath your head!
 It is some dream that on the deck,
 You've fallen cold and dead.

My Captain does not answer, his lips are pale and still,
My father does not feel my arm, he has no pulse nor will,
The ship is anchor'd safe and sound, its voyage closed and done,
From fearful trip the victor ship comes in with object won;
 Exult O shores, and ring O bells!
 But I with mournful tread,
 Walk the deck my Captain lies,
 Fallen cold and dead.

הו רב חובל וולט ויטמן

לחן: נעמי שמר

תרגום: נעמי שמר

הו רב חובל, קברניט שלי, סופה כבר שככה
אל הנמל שבעת קרבות חותרת ספינתך .
זרי פרחים, פעמונים, המון אדם צוהל
כאשר ספינת הקרב שלך קרבה אל הנמל .

אבוי ליבי ליבי ליבי
הו כתם דם שותת
באשר רב החובל שלי
צונח קר ומת
ליבי ליבי ליבי
הו כתם דם שותת .

הו רב חובל, אבי שלי, הקשב לקול פעמון
לך כל הדגלים כולם לך תרועות המון
רק לכבודך ביום חגך ינוע הקהל
ובכולם תקוות עולם לנס המיוחל .

אבוי ליבי ליבי ליבי ...

הו רב חובל, אבי שלי, זרועי תתמוך ראשך
סיוט הוא לראותך פתאום נופל על סיפונך
רב החובל אינו עונה שפתיו חוורו אילמות
הוא לא יחוש מגע ידי, הוא לא יתן לי אות .

אבוי ליבי ליבי ליבי ...

עוגנת הספינה לבטח, המסע הושלם
נוצחו כל סכנות הדרך, כל אימי הים
כשבנמל קהל יצהל, אני אצעד אבל
על הסיפון עליו נפל אבי, רב החובל .

אבוי ליבי ליבי ליבי...